

Windmolens te Winneweer

door B. van der Veen Czn.

Het is algemeen bekend, dat eenzelfde windmolen eerst werd gebouwd, later afgebroken en verplaatst, soms meer dan éénmaal en tenslotte op afbraak werd verkocht. Hier volgt de geschiedenis van een dergelijke molen.

In het jaar 1852 werd er in Winneweer, aan het Damsterdiep, een zaagmolen gebouwd voor J.T. Houtman, afkomstig uit Holwierde. Het was een achtkant op een vierkant onderstuk met een vlucht van 75 voet. En ofschoon het de bedoeling is geweest, hier een zaagmolen te bouwen, getuige de vierkante onderbouw, laat de genoemde Houtman in 1855 deze molen verplaatsen naar Spijk en inrichten als pelmolen. In 1856 kreeg de molen ook een maalstoel, maar de levensvatbaarheid bleek toch niet goed te zijn. Immers, in 1856 was er een vertegenwoordiger van het Oude Volk de heer M.M. Nieveen, die er brood in zag, maar kennelijk ontbrak het aan een goed vakman, want Nieveen liet de molen in 1860 verkopen, wat echter niet gelukte.

Wel lukte de verkoop op afbraak in 1861.

Koper werd J.B. Beukema te Hornhuizen, gemeente Kloosterburen. Molenmaker J.H. van der Veen, die toen in Leens woonde, vraagt in een advertentie in de Provinciale Groninger Courant een tiental knechten voor de afbraak te Spijk en herbouw in Hornhuizen.

Daar stond sinds 1820 een pel- en roggemolen van Cornelis Jans Scholtens, later van Willem Freerks Feddema, welke nu werd omgebouwd of vervangen door de molen van Spijk, dat is niet helemaal duidelijk.

Latere eigenaars van deze molen, die oorspronkelijk te Winneweer had gestaan, vervolgens te Spijk en nu dus te Hornhuizen, waren Tjaard Pieters Wiersum, vanaf 1879 Onne Nienhuis en sinds 1909 D. Nienhuis.

Het vierkante houten onderstuk wees er nog steeds op, dat het plan was geweest er een zaagmolen van te maken.

In maart 1934 draaiden door een storm de wieken achteruit en werd het hekwerk ernstig beschadigd.

Van herstel kwam niets: de laatste eigenaar ging zijn heil zoeken in de Verenigde Staten na een faillissement en de molen werd afgebroken.

In 1934 stond er trouwens al een ruwoliemotor, dus de windkracht werd niet meer gebruikt.

Op de oude plek te Winneweer, waar de molen oorspronkelijk gestaan had, had men ondertussen ook niet stil gezeten.

Nadat Houtman de eerste molen naar Spijk had laten verplaatsen had hij (ook in 1855) stoom genomen in Winneweer.

In 1857 laat hij nog maalstenen in de stoomzagerij leggen. Maar een jaar later verkoopt hij het bedrijf al aan Derk Nanninga Czn. te Uithuizen.

Die moet niets van het stoombedrijf hebben en laat in 1866 door molenmaker K. Nieland een windhoutzaagmolen bouwen.

Het is een achtkante bovenkruier met stelling, die later in 1899 door de zoon van de molenmaker, Wolbert Nieland, werd afgebroken.

De molen van Hornhuizen, gefotografeerd op 3 september 1933.

En óók deze molen werd weer opnieuw opgebouwd en wel als koren-molen van de heren A.R. en T.R. Bus te Helpen (Helpman) toen nog gemeente Haren, waar de molen werd herbouwd aan de Helperwest-singel.

Evenals de eerste molen van Winneweer eindigt ook hier, omstreeks 1905, de geschiedenis van de molen door sloop. (De romp van de molen, die er nu nog kan worden aangetroffen, is dus niet afkomstig van bovengenoemde molen. Ook deze stond vroeger op een andere plek, nl. binnen de stadswal, aan het eind van de Kijk in 't Jatstraat en werd omstreeks 1875 door Harm Geertsema gebouwd. J.H. van der Molen ging in 1918 geheel over op elektrische aandrijving en liet toen de molen slopen. Het is trouwens nooit een verfmolen geweest: die benaming slaat op de in de romp gevestigde verfzaak. Red.).